

Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

2023-08-22

Yttrande över

Boverkets förslag till föreskrifter om bostäders lämplighet för sitt ändamål

Boverkets dnr. 2478/2023

KTH har blivit inbjudna att lämna synpunkter på Boverkets förslag till föreskrifter om bostäders lämplighet för sitt ändamål.

Det finns tre huvudsakliga anledningar till att KTH vill avstyrka remissen i sin helhet:

1. Bostadssegregationen kommer att öka.

Avregleringen motiveras genom att hävda att samhällsbyggnadssektorn skall få större möjlighet att vara proaktiva och ta ansvar för att utveckla lösningar till sina utmaningar, "exempelvis inom hållbarhet och ekonomi" (sid 13). Hur stora blir effekterna på samhället? Konsekvenserna för samhällets invånare av en snabb avveckling av BBR är troligtvis mer långtgående än vad vi kan (eller vill) överblicka. Vi vet att snabbt införd marknadsstyrning i Sverige inte bara medför positiva effekter för samhället utan snarare ett flertal negativa effekter (till exempel friskolereformen och dagens diskussioner om vinstuttag, glädjebetyg, mm.). Vi kan med ganska stor säkerhet förvänta oss en ökad boendesegregation, både mellan fattiga och rika områden samt mellan bra och dåliga bostäder och fastigheter om förslaget som ligger till remiss införs. Vi kommer i förlängningen och i ännu större grad kunna (eller inte kunna) köpa oss till bra bostäder och många av de problem som bostadssociala utredningen 1933-1947 föreslog lösningar på kommer att uppdagas igen.

2. Forskningens samlade kunskap åsidosätts.

Orden "forskning" (på sidan 31) och "vetenskap" (också sidan 31) nämns en gång vardera i dokumentet på 105 sidor. Ordet "kunskap" nämns 18 gånger och i de flesta fall är det branschen som underförstått ska ta fram denna nya kunskap. Hur (om inte genom forskning) ska detta gå till? I bästa fall genom att ta del av den forskning som finns men det finns i förslaget inte längre några krav på tillämpning av vetenskaplig kunskap. I stället används "fackmässigt" som ett heltäckande ord (Se 5.2.4 Termen fackmässigt). Detta semantiska krångel grundar sig i bästa fall på okunskap och i sämsta fall på kunskapsförakt. Den höga bostadsstandard som vi åtnjuter i Sverige i dag är resultatet av årtionden av samlande av

erfarenheter (genom att bygga och bo) som utvärderats och utvecklats (genom forskning och analys) och sedan sammanfattats i regelverk likt BBR (för att tillämpas i nästa byggprojekt som utvärderas igen, osv). Det finns ingen garanti att just denna vetenskapligt samlade erfarenhet kring bostadens utformning kommer att rymmas inom termen fackmässig i framtidens samhällsbyggande (eller hos framtidens byggherrar). Den snart 100-åriga historia vi har i Sverige att bygga bostäder på forskningsbaserad kunskap (i stället för nedärvt kunnande i skrän eller hantverksföreningar) riskerar därmed att åsidosättas.

3. Sämre bostäder kommer att byggas.

Med nuvarande regler byggs det redan en andel undermåliga bostäder (se till exempel boken 14 495 Lägenheter http://www.secretary.international/14495_flats.html och Tioalets svenska bostad <https://arkitektur.se/produkt/tioalets-svenska-bostad/>). Det finns exempel på sovrum som är så trånga att det krävs att man passerar genom två dörrar (dvs ut ur rummet och in igen i en annan dörr) för att nå båda sidor av sängen. Det finns garderober utan fönster som kommer nyttjas som sovrum. De flesta små lägenheter i dag är inte 1 eller 2 rum och kök men snarare 1 eller 2 rum med kök eftersom vardagsrummet redan slagits ihop med köket. Stadsmissionen har i bostadsbristens och hemlöshetens spår visat på att det finns människor som bor i källarförråd och i skift i trångbodda lägenheter. Boverkets förslag kommer leda till att en mycket större andel dåliga bostäder byggs (se till exempel Sveriges arkitekters remissyttrande <https://www.arkitekt.se/nyhet/remissyttrande-over-boverkets-forslag-till-foreskrifter/>). Om Boverkets förslag verkligen hade för avsikt att främja hållbarhet och ekonomi i samhällsbyggnadssektorn så skulle snarare regelverket förstärkas när det gäller krav på ökat återbruk, minskat byggavfall, bättre standard och större lägenheter.

Vi vill framföra följande synpunkter:

Beträffande 1 Kap 8§ och 9§. Uttrycket "På ett fackmässigt sätt" är problematiskt.

I "Beskrivning av förslaget" sid 28 i remissen påpekas att "De lösningar och arbetsmetoder som tillämpas av byggsektorn idag och som uppfyller dagens krav ska fortsatt kunna tillämpas". Denna skrivning i förarbetena fungerar inte som vägledning eftersom de hänvisar till sådant som varken är samlat eller åtkomligt. Inte heller är det klart vad som menas med "idag". Detta öppnar för stor godtycklighet och fungerar inte som vägledning.

På sid 31 i remissen hänvisas till att "Samhällsbyggnadssektorn har lång erfarenhet av att hanteraförfattningskrav på fackmässighet". Dock, detta är framtidens byggregler, så det är tveksamt om detta är giltigt för framtida behov. En oklarhet kring vad som menas med fackmässigt öppnar för godtycke.

Vi ser behov av att begreppet "fackmässigt" får en klarare uttydning.

Betr 2 kap 1§:

1 § En bostad ska utformas och dimensioneras för bostadsfunktionerna med hänsyn till

1. sin långsiktiga användning,
2. sin storlek,

3. det antal boende som den är avsedd för, och

4. behovet av avskiljbara delar av rum.

Denna paragraf saknar all mening. Det behövs en kvantitativ vägledning för att den ska kunna tillämpas. Annars befarar vi att den öppnar den för rent godtycke. Den kan också leda till att en svag byggnadsnämnd inte har något att sätta emot med om en byggherre som arbetar efter ren spekulatation planerar en byggnad som inte kommer att ge en god funktion.

Vi anser att Boverkets förslag är en avreglering som (hårt draget) leder till att ännu fler små och sämre (d.v.s. mindre ändamålmässiga vad gäller ljus, funktion och rymd) bostäder byggs än de som byggdes från 1945-1975.

KTH:s remissvar har utarbetats av professor Folke Björk institutionen för byggvetenskap och universitetslektor Erik Stenberg, institutionen för arkitektur, skolan för arkitektur och samhällsbyggnad.

Stockholm 2023-08-22

Anders Söderholm
Rektor

